

Column

Tekst: Kim Bergshoeff

Schuldgevoel

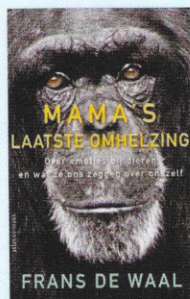
Tijdens de biologielessen op school leerde ik dat je dierlijk gedrag nooit mag interpreteren, en er al helemaal geen 'menselijke' emoties aan mocht verbinden. Ter illustratie stond er een plaatje van twee apen in ons boek. Over dat plaatje mochten we wél zeggen 'de apen brengen de lippen op elkaar' maar niet 'de apen kussen elkaar' en het trekken van de conclusie 'ze vinden elkaar lief' was al helemaal uit den boze. Dan maakte je je namelijk schuldig aan antropomorfismen: het toekennen van menselijke emoties aan dieren.

Gelukkig beginnen steeds meer mensen in te zien dat het onderscheid tussen mensen en dieren onzin is. Primatoloog Frans de Waal schrijft in zijn nieuwe boek *Mama's laatste omhelzing* dat iedereen die durft te beweren dat dieren geen emoties hebben, overduidelijk nog nooit een hond heeft gehad.

Er is maar weinig menselijks dat dieren vreemd is. Zo blijken aapjes rechtvaardigheidsgevoel te hebben: bekijk het filmpje *Two Monkeys were paid unequally* maar eens op YouTube. Daarin voeren twee aapjes dezelfde taak uit maar de ene wordt beloond met komkommer en de andere met druiven. Komkommeraapje is het daar niet mee eens. Gelukkig vermeldt onderzoeker Frans de Waal in zijn boek dat komkommeraapje ruimschoots gecompenseerd is na afloop van het filmpje. Een andere interessante emotie is schuldgevoel bij honden. Een van de beroemdste huisdieren op YouTube is *Denver the Guilty dog*. Denver kon een zeer beschaamde snoet trekken: geloken ogen, naar buiten gedraaide wenkbrauwen, hangende mondhoeken en een in elkaar gedoken postuur. Het moge duidelijk zijn: Denver wist dondersgoed dat ze op haar kop kreeg omdat ze de kattensnoepjes had gepikt. Maar mogen we de conclusie trekken dat ze ook spijt heeft? Het is waarschijnlijker dat haar houding een reactie is op het feit dat haar baas boos is. Volgens haar eigen 'regels' heeft ze niets verkeerd gedaan: ze heeft gesnuffeld, eten gevonden en het vervolgens opgegeten. Ze gedroeg zich als een

hond en honden eten nu eenmaal alles waar ze snuit omheen kunnen krijgen.

Het is een ander verhaal als een hond zijn 'eigen' regels overtreedt. Dat verschil is thuis ook goed te zien. Als ik 'nee' zeg tegen Roemer omdat hij door mijn border struint op zoek naar kak van de kat van de burens of iets anders om te snaaien, dan gaat hij er wel met stramme poten vandoor, maar een kwartier later probeert hij gewoon weer tussen de bloemetjes te banjeren. Maar die keer dat ik me over een slapende hond heen boog, hij wakker werd en met zijn harde kop tegen mijn lip stootte met een tand door mijn lip als gevolg, reageerde hij heel anders. Ooghoeken omhoog, frons tussen zijn wenkbrauwen en een in elkaar gedoken houding. En dat terwijl ik helemaal niet boos was, het was immers mijn eigen schuld. Maar hij had ook wel door dat hij zijn roedelgenoot pijn had gedaan en dat ging tegen zijn eigen regels in. Gelukkig was het snel over toen ik hem troostte en kon hij vervolgens mij troosten. Zoals Frans de Waal ook in zijn boek zegt: 'Wie denkt dat dieren niet in staat zijn tot het hebben van complexe emoties, heeft nog nooit met een hond samengewoond'.

Mama's laatste omhelzing.

Frans de Waal,

Uitgeverij Atlas Contact, € 24,99

Kim Bergshoeff woont met echtgenoot Arjo en hond Roemer in Haarlem en heeft daar haar eigen tekstbureau: Kim in de pen.

Kim is auteur van een aantal boeken waaronder 'Onbeperkt Mindful' en 'De canon van Haarlem'.